

HOFFMANN TAMÁS

ELŐSZÓ „A NEMZETKÖZI BÜNTETŐ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS AKTUÁLIS KIHÍVÁSAI” CÍMŰ TEMATIKUS SZÁMHOZ

Több mint húsz év telt el azóta, hogy a nemzetközi közösség jelentős része az 1998. évi római diplomáciai konferencián elfogadta a Nemzetközi Büntetőbíróság felállításáról szóló Római Statútumot, amely aztán rekordgyorsasággal, 2002-ben hatályba is lépett. A történelem első állandó nemzetközi büntetőbíróságának létrejötte az 1990-es években újjáéledt nemzetközi büntetőjog töretlen és látszólag megállíthatatlan fejlődésének újabb bizonyítéka volt, tanúságtétel amellett, hogy a nemzetközi bűncselekményekkel szembeni fellépés, a „büntetlenség kultúrájának” felszámolása nem szűnik meg az exjugoszláv és a ruandai büntető törvényszékek működésének befejeződésével sem.

Az elmúlt időszakban azonban megtorpanni látszik a nemzetközi büntetőjog mind-edig töretlennek tűnő fejlődése. Szlobodan Praljak öngyilkossága a törvényszék ítélethirdetése közben 2017. november 29-én, Jean-Pierre Bemba Gombo felmentése a Nemzetközi Büntetőbíróság előtt 2018. június 8-án, a Kambodzsai Különleges Kamarák működésének nehézségei vagy a Nemzetközi Büntetőbíróság volt főügyésze, Moreno Ocampo ellen megfogalmazott korrupciós vádak mind olyan közismert esetek, amelyek alkalmasak megingatni a közvélemény bizalmát a nemzetközi büntető igazságszolgáltatás hatékonyságában. A kívülállóban felmerülhet a kérdés, mi értelme van a nemzetközi büntetőjognak, ha a Nemzetközi Büntetőbíróság az elmúlt 15 évben mindössze három vádlottat ítél el nemzetközi bűncselekmény elkövetése miatt.

A fentiek miatt kolléganőmmel, Kirs Eszterrel úgy gondoltuk, ebben a helyzetben a nemzetközi büntetőjog tudománya művelőinek különösen fontos demonstrálniuk a nemzetközi büntetőjog töretlen relevanciáját és életképességét, ezért hívtuk életre a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézetében „A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás kihívásai” című konferenciát. Az 2018. október 18-i rendezvényen nyolc kutató tartott a nemzetközi büntetőjog aktuális kérdéseire kapcsolódó előadást. Ebben a lapszámban ezek közül öt előadás továbbfejlesztett változatát olvashatják.

Az első két tanulmány a Nemzetközi Büntetőbíróság és az afrikai államok közötti feszültségek okait kísérel meg feltárni. Béres Nóra *Törésvonalak a nemzetközi elszámoltathatóság terén. A Nemzetközi Büntetőbíróság és az Afrikai Unió viszonya* című írása az afrikai államok és a Nemzetközi Büntetőbíróság közötti fokozódó ellentét hátterét vizsgálja fel, és három afrikai ország példáján keresztül bemutatja, hogy az ellentétek egy része milyen helyi problémákra vezethető vissza.

Csapó Zsuzsanna *Az állam- és kormányfői immunitás versus a hivatali minőség irrelevanciájának elve a felelősségre vonáskor. Az Afrikai Unió kezdeménye-*

zése tanácsadó vélemény kérésére a *Nemzetközi Bíróságtól* című tanulmányában az Afrikai Unió által a Nemzetközi Bíróságnál kezdeményezni tervezett tanácsadó véleménnyel összefüggésben potenciálisan felmerülő jogi kérdéseket elemzi, és meggyőzően érvel amellett, hogy az Afrikai Unió álláspontjával szemben a Nemzetközi Büntetőbíróságot létrehozó Római Statútum nem sérti meg az állam- és kormányfői immunitás nemzetközi szokásjogi szabályait.

Contra aggressionem? Az agresszió bűncselekményével kapcsolatos nemzetközi jogi dilemmák című saját tanulmányomban történeti áttekintés segítségével kíséreltem meg feltárni az államközi erőszak szabályozásával kapcsolatos ellentmondásokat és rámutatni, hogy ezeket az ambivalenciákat az agresszió bűncselekményének a kampalmai felülvizsgálati konferencián elfogadott definíciója tovább erősíti, így a jelenlegi formájában igencsak kétséges az alkalmazhatósága.

Kovács Péter *Miért nincs még kihirdetve a Római Statútum? Gondolatok a Római Statútum és az Alaptörvény összeegyeztethetőségének egyszerűségről* című írásában a magyar jogalkotás egyik legsúlyosabb mulasztását, a Római Statútum kihirdetésének elmaradását vizsgálja a kapcsolódó magyar belső jogi szabályozás mélyreható elemzésével. A szerző, aki a Nemzetközi Büntetőbíróság első magyar bírója, részletesen bemutatja, miért tekinthető megalapozatlannak az a feltetelezés, hogy a statútum kihirdetése esetén a büntetőbíróság potenciálisan eljárást indíthatna a köztársasági elnökkel szemben, ugyanakkor meggyőzően érvel amellett, hogy a kihirdetés elmaradása súlyos eljárási problémákat okozhat a nemzetközi büntetőügyekben történő együttműködésben.

Végül Pászka Imre Ágoston *Veszélyes vizeken, avagy a délkelet-ázsiai kalózkodás* címmel olyan kérdéskört vizsgál, amely nem tartozik ugyan a szűken vett nemzetközi jog terrénumába, de a nemzetközi bűnügyi együttműködés egyik aktuális és számos problémát felvető területe. A szerző átfogóan bemutatja a délkelet-ázsiai kalóztámadások hátterét, a megelőzésükre és szankcionálásukra tett kísérleteket, és javaslatot tesz a szituáció kezelésére is.

Meggyőződésem, hogy ezek a tanulmányok érzékletesen demonstrálják a nemzetközi büntető igazságszolgáltatás nem szűnő jelentőségét, és reményeim szerint átfogó áttekintést adnak a jogág legaktuálisabb kérdéseiről az olvasók számára.